

Nynäshamns
kommun

Införandet av
**Digital tillsyn inom
äldreomsorgen**

Sammanfattning

Den demografiska utvecklingen innebär att kommunerna de kommande åren kommer att uppleva ökad efterfrågan på både hälso- och sjukvård och äldreomsorg. Eftersom antalet äldre och unga ökar snabbare än antalet i arbetsför ålder kan det komma att innebära utmaningar vad gäller både att bemanna och finansiera äldreomsorgen. För att kunna möta dessa utmaningar behöver utveckling ske inom äldreomsorgen genom att använda tekniska lösningar såsom välfärdsteknik och utrustning för digitala arbetsätt. Om äldre personer inom äldreomsorgen får stöd i att använda digitala kommunikationskanaler kan deras kontakt med anhöriga och vänner upprätthållas och stärkas.

Myndigheten för äldre och funktionshinder har i uppdrag att bland annat följa utvecklingen av välfärdsteknik och omvärldsbevaka dess nyttoeffekter i syfte att ständigt förbättra det stöd som ges till Nynäshamns medborgare. Rapporten spänner över området äldreomsorg och beskriver inledningsvis de stimulansmedel som regeringen gett för att förbättra förutsättningarna för kommunerna att verksamhetsutveckla äldreomsorgen genom digitalisering. Stimulansmedlen är en del av regeringens och Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) överenskommelse om äldreomsorg – teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus. Med anledning av pandemin har efterfrågan om digitaliseringslösningar ökat i snabbare takt än tidigare. Vidare beskrivs myndighetens digitaliseringsplan avseende pilotprojektet *Införandet av digital tillsyn inom äldreomsorgen* som påbörjats under hösten 2021 och innehåller bland annat metod och genomförande av insatsen med avgränsning äldre personer i ordinärt boende.

Regeringen och SKR har en överenskommelse om en gemensam vision för e-hälsoarbetet fram till 2025 med målet att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter. Syftet är att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd samt utveckla och stärka sina egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet.

Innehåll

Syfte och mål	3
Den digitala utvecklingen	3
Vision e-hälsa 2025	3
Stimulansmedel	4
Digital tillsyn.....	5
Hur fungerar det?	5
Nyttoeffekter	6
Hinder för digitalisering	7
Juridik och digital tillsyn	8
Brukare med kognitiv nedsatt förmåga	8
Dataskyddskonsekvensbedömning	9
Omvärldsbevakning	9
Digital tillsyn.....	9
Digitaliseringsplan: införande av digital tillsyn.....	11
Effektiv resurshantering.....	11
Metod och genomförande.....	11
Steg 1: Förberedelser	12
Upphandling	12
Samtycke.....	12
Uppdatering av rutiner.....	12
Urval testpersoner	12
Steg 2: Införande.....	13
Utbildning	13
Risk- och konsekvensanalys	13
Information till brukare och anhöriga.....	14
Inhämtning samtycke	14
Installation av kameror med tillhörande teknik	14
Skarpt läge	14
Steg 3: Utvärdering och analys	14
Avgifter och ersättning	14
Analys och slutsats	15
Förslag till beslut	15
Referenser	16
Bilaga 1. Användning av stimulansmedel 2020.....	17

Syfte och mål

Myndigheten för äldre och funktionshinder följer utvecklingen av välfärdsteknik i syfte att förbättra det stöd som ges till Nynäshamns medborgare. Syftet med rapporten är att på en övergripande nivå beskriva äldreomsorgens utmaningar med anledning av den demografiska utvecklingen samt myndighetens initiativ till utökning av välfärdsteknik i form av *digital tillsyn* som insats inom äldreomsorgen.

Målet är att genomföra ett lyckat pilotprojekt som leder till beslut om införande av insats *digital tillsyn* genom hemtjänst för att kunna möta delar av framtidens utmaningar samt erbjuda brukarna och deras anhöriga i Nynäshamns kommun en ökad trygghet och säkerhet.

Den digitala utvecklingen

Att andelen äldre i befolkningen ökar vet vi redan. Det innebär förstås att det ställs allt högre krav på den omsorg som kommunerna bedriver samtidigt som det råder svårigheter att rekrytera omsorgspersonal. Det krävs nya arbetssätt inom omsorgen, där digitalisering är en viktig funktion för att lyckas med välfärden.

Vision e-hälsa 2025

I beslutsdokumentet Vision e-hälsa 2025 – gemensamma utgångspunkter för digitalisering i socialtjänst och hälso- och sjukvård presenteras regeringen och SKR:s gemensamma syn på digitalisering inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Parterna menar att för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens målgrupper innebär digitaliseringen helt nya möjligheter till självständighet, delaktighet och inflytande. De flesta människor vill vara oberoende och delaktiga samt ha inflytande och kontroll över frågor och beslut som rör hälsan och den sociala livssituationen. Vid pandemins utbrott ställde kommunerna runt om i landet snabbare om till digital kommunikation när fysiska möten inte var möjliga. Det handlar om kommunikation mellan kommunens tjänstemän, vård- och omsorgspersonal och enskilda samt i kommunens kommunikation med andra aktörer vid till exempel samordnad individuell planering (SIP) som använts med stöd av video.

Socialstyrelsen rapporterar att cirka 87 procent av kommunerna har personer som bor i särskilda boenden för äldre tillgång till internet i sina bostäder. I stöd och serviceboenden för personer med

funktionsnedsättningar är det 84 procent. Allt fler personalgrupper kan dokumentera digitalt när de arbetar externt. Utvecklingen är tydligast inom hemtjänsten.¹

Stimulansmedel

Den demografiska utvecklingen medför ökade kostnader för välfärden och kommunernas utrymme för nödvändigt utvecklingsarbete minskar. Regeringen och SKR har ingått en treårig överenskommelse (2020 – 2022) vars syfte är att ge kommunerna bättre förutsättningar att verksamhetsutveckla äldreomsorgen genom digitalisering – *Överenskommelse om äldreomsorg – teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus*. För att stödja kommunernas digitala verksamhetsutveckling fördelas stimulansmedel till kommunerna. Stimulansmedlen fördelas efter en fördelningsnyckel baserat på antal personer i kommunen som är 80 år eller äldre.

Under 2020 omfattade överenskommelsen totalt 200 miljoner kronor, varav 168,7 miljoner kronor som kommunerna kunde rekvirera från Kammarkollegiet. 22 av landets kommuner valde att inte rekvirera något medel det året. Av de 268 kommuner som rekvirerade medlen har över 12 miljoner inte förbrukats.

Redovisning av stimulansmedel 2020	
Antal kommuner som rekvirerat stimulansmedel	268
Rekvirerade stimulansmedel	159 429 726 kr
Förbrukade medel	146 188 959 kr
Kvarstående medel	12 740 767 kr

En av anledningarna uppges vara pandemin och brist på tid och personal. Även andra orsaker såsom omsättning av personal i ledningen, inköpsprocessen tog längre tid än förväntat samt att information om stimulansmedel inte nått rätt person i organisationen så att det helt enkelt missades att rekvirera det året.

¹ Socialstyrelsen, *E-hälsa och välfärdsteknik*. Artikelnr: 2021-5-7384

Nynäshamns kommun rekvirerade 438 625 kronor för 2021. Eftersom satsningen är treårig planeras rekvirering av stimulansmedel även för 2022 vilket möjliggör finansiering av pilotprojektet. Kostnad för projektet är ännu inte fastställt.

Digital tillsyn

I socialtjänsten används alltmer välfärdsteknik för att erbjuda aktivitet, trygghet, delaktighet och självständighet till äldre och personer med funktionsnedsättning. En sådan välfärdsteknik är trygghetskamera, även benämnd tillsynskamera eller trygghetskamera. Kameraanvändning är ett av flera sätt att utföra tillsyn av äldre. Det är framför allt ett lämpligt alternativ till fysisk tillsyn för enskilda som inte har behov av andra samtidiga insatser än tillsyn. Tillsynen kan utföras både dag och natt.² Digital natttillsyn som insats ökar och cirka 76 procent av kommunerna har infört insatsen för äldre som bor i ordinärt boenden vilket motsvarar cirka 3000 personer som har sådan tillsyn. Även digital tillsyn under dagtid förekommer och blir allt vanligare.³

Digital tillsyn är en tjänst för de som har behov av trygghetsbesök i hemmet. Syftet är att öka tryggheten i hemmet och fungera som alternativ eller komplement till personliga besök. Insatsen är en biståndsbedömd insats och beviljas med stöd av 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen. Digital tillsyn passar den som vill kunna sova tryggt utan att få fysiskt besök av personal. Tjänsten är särskilt bra för personer som är lättväckta och som blir oroliga av besök i hemmet. Digital tillsyn under dagtid är även ett alternativ. Digital tillsyn möjliggör en effektiv resurshantering för personalen.⁴

Digital tillsyn är ett sätt att upptäcka fall och andra olyckor i hemmet och lämpar sig inte för övervakning av hälsoproblem såsom andningssvårigheter etc. För den typen av övervakning finns andra digitala lösningar som inte inkluderas i denna projektplan.⁵

Hur fungerar det?

Personal från kommunen eller externa larmoperatörer gör en tillsyn via kamera under överenskomna tidsintervaller. Övrig tid är kameran försatt i viloläge. Tillsynen sker i realtid och sparas inte. Om personalen inte ser den enskilde vid tillsynstillfället gör de ett nytt försök inom överenskommen tid.

² SKR, Sveriges kommuner och regioner Vägledning digital tillsyn

³ Socialstyrelsen, *E-hälsa och välfärdsteknik*. Artikelnr: 2021-5-7384

⁴ SKR, Sveriges kommuner och regioner 2021-11-16

⁵ SKR, Sveriges kommuner och regioner Vägledning digital tillsyn

Om den enskilde fortfarande inte är synlig eller om det förekommer andra problem som till exempel strömavbrott, görs ett personligt besök.

Kameran placeras diskret med god översikt över sovplatsen eller annan plats som är överenskommet med den som fått beviljad digital tillsyn. Kameran har mörkerseende för de som fått insatsen beviljad nattetid. Om brukaren har flera olika sovplatser i hemmet kan biståndshandläggaren bevilja flera kameror. Vid tillsynen kontrolleras samtliga installerade kameror. För installationen av kameran ingår en router (teknisk dosa) med SIM-kort. Det innebär att kommunikationen sker via mobilnät och därför behövs varken telefoni eller internetuppkoppling. För installation krävs ström, en grendosa och/eller förlängningskabel.⁶ All utrustning är kostnadsfri för brukaren.

Innan insatsen sätts i drift kommer Nynäshamns kommun att säkerställa att införandet har skett i enlighet med den checklista som SKR publicerats med punkter att tänka på vid införande av digital tillsyn. Exempel på punkter är ⁷

- Om tekniken inte skulle fungera ersätts den digitala tillsynen med ett fysiskt besök
- I den enskildes genomförandeplan ska det tydligt framgå hur tillsynsbesöken ska genomföras och hur detta dokumenteras, till exempel inom vilka tidsintervaller besöken ska genomföras
- Informationssäkerhetsanalys ska genomföras
- Medarbetarna få introduktion och kompetensutveckling för att hantera tjänsten

Nyttoeffekter

Socialstyrelsen har i sin rapport *E-hälsa och välfärdsteknik* intervjuat 13 kommuner utifrån deras egna förutsättningar att införa digitala arbetssätt. Flera kommuner som utvecklat sitt arbete genom digitala lösningar, vittnar om en gemensam framgångsfaktor; att kunna se och förstå nyttan och vinsterna med digitalisering, att förstå vinsterna med att arbeta på nya sätt, att såväl den enskilde som medarbetarna har nytta av tekniken. Ytterligare en framgångsfaktor är att installationen av tekniken är enkel och användbar. Det är viktigt att beräkna vinsten av digitaliseringen, inte enbart i

⁶ SKR, Sveriges kommuner och regioner 2021-11-16

⁷ SKR, Checklista: att tänka på vid införande av digital tillsyn (2021)

ekonomiska termer, utan även på andra sätt för verksamheterna; brukarna får del av kommunens omsorgsinsatser, deras anhöriga och samhället i stort. Det är omöjligt att vinst ska räknas hem på kort sikt, det kan ta flera år att se vinster från införande av ny teknik och investering av dessa.

Digital tillsyn har många fördelar för den enskilde i jämförelse med fysisk tillsyn:

- God säkerhet och trygghet; brukaren får samma trygga hjälp som ett fysiskt tillsynsbesök i hemmet
- Ökat självbestämmande genom individanpassning av tillsynen
- Stör och oroar inte i onödan, t.ex. nattetid då brukaren slipper riskera störd nattsömn och slipper ha människor i sitt hem
- Grannar och anhöriga slipper bli störda
- Bättre arbetsmiljö för personalen, färre rutinmässiga besök
- Effektivare; möjlighet att ge fler brukare tillsyn med samma bemanning hos utförare
- Positivt ur ett hållbarhetsperspektiv genom färre fordonstransporter till och från enskilda hem
- Sparar resurser i form av både tid och pengar

Hinder för digitalisering

En eller flera kommuner har lyft vissa hinder med digitaliseringen, såsom kompetensbrist inom organisationen, ekonomi och personalresurser, informationssäkerhet, otillräckligt it-stöd samt svag uppkoppling och dålig täckning. Flera kommuner menar att det saknas kunskap i den egna organisationen om välfärdsteknik och digitala arbetssätt. Kunskapen behöver finnas på alla nivåer, men framför allt på ledningsnivå där de strategiska besluten fattas så att fler digitala lösningar, som till exempel automatisering och andra arbetssätt, kan implementeras. Den digitala utvecklingen ställer allt högre krav på förändringsledning och det är en utmaning för kommunerna att det sociala arbetet alltmer innebär en integration av fysiska och digitala insatser. Att avsätta medel för utvecklingsarbete av välfärdsteknik är en förutsättning för att kunna erbjuda välfärd i framtiden. det rapporteras om att många kommuner missar att rekvirera statsbidrag avsett för ändamål som välfärdsteknik. Anledningen? Bristande organisation och omvärldsbevakning. Det är även viktigt att säkerställa informationssäkerheten så att inga uppgifter om brukare röjs samt att kommunen har det it-stöd som krävs för att kunna upprätthålla ett smidigt arbetssätt. Förutsättningar om

uppkoppling och täckning är ytterligare en viktig faktor för att kunna säkerställa en god och trygg välfärd.⁸

Juridik och digital tillsyn

Kameraövervakning, är det verkligen lagligt? All kameraanvändning är, enligt grundlagen, en form av övervakning. Inom socialtjänsten är syftet med kameraanvändningen att skapa trygghet och säkerhet för personer i deras hem, inte att övervaka personens rörelser och privatliv. Därför installeras trygghetskameror som regel bara i ett utrymme i ordinärt eller särskilt boende, oftast i sovrummet. Som regel sker inte någon inspelning. SKR beskriver de juridiska aspekter av åtgärden som den digitala tillsynen innebär, d.v.s. övervakning av den enskilde och vad som krävs för att det inte ska anses vara så allvarlig beskaffenhet att den ska omfattas av grundlagsskyddet.

Trots att trygghetskameror i språklig mening inte övervakar någon, kan det inte uteslutas att kameraanvändning inom socialtjänsten omfattas av ett grundlagsskydd som innebär att myndigheter inte får kartlägga och övervaka enskilda personer. Bestämmelsen finns i regeringsformen, 2 kap. 6 § 2 stycket: "Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga Vägledning digital tillsyn 6 integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållande". Det är orden "betydande intrång" som skapar osäkerhet om grundlagsskyddet alls är tillämpligt inom socialtjänsten. En digital tillsyn framstår som mindre ingripande för den personliga integriteten än en fysisk då den förutsätter en persons närvaro i någons hem. Grundlagsskyddet kan inskränkas genom lagstiftning eller samtycke. Dokumentation inom socialtjänsten är ett exempel på en kartläggning av enskildas personliga förhållanden som omfattas av grundlagsskyddet. Denna kartläggning har ett tydligt stöd i socialtjänstlagens dokumentationsbestämmelse (11 kap. 5 §). Enligt bestämmelsen ska handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling dokumenteras. Bestämmelsen kompletteras av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av bland annat socialtjänstlagen. Av 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får personuppgifter behandlas som "lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten". Något samtycke behöver således inte lämnas av den enskilde till socialnämnden eller en privat utförare för att dokumentera en insats eller ett genomförande.⁹

Brukare med kognitiv nedsatt förmåga

Har en brukare en permanent nedsatt kognitiv förmåga får trygghetskamera inte användas, om inte en god man eller förvaltare kan lämna ett samtycke till insats och genomförande av digital tillsyn. Detta förutsätter även att brukaren inte motsätter sig insatsen. Kommunen ska i dessa fall

⁸ Socialstyrelsen, *E-hälsa och välfärdsteknik*. Artikelnr: 2021-5-7384

⁹ SKR, Sveriges kommuner och regioner Vägledning digital tillsyn

respektera grundlagsskyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten hos brukare som sker genom övervakning.

Dataskyddskonsekvensbedömning

SKR skriver i sitt vägledande juridiska dokument Vägledning digital tillsyn om den dataskyddskonsekvensbedömning som behöver upprättas vid införandet av insatsen digital tillsyn.

Av artikel 35 i dataskyddsförordningen följer att en personuppgiftsansvarig, till exempel en socialnämnd, i vissa fall måste göra en konsekvensbedömning avseende dataskydd, det vill säga göra en bedömning av en planerad behandlings konsekvenser för skyddet av personuppgifter. Skyldigheten gäller om en typ av behandling, särskilt med användning av ny teknik och med beaktande av dess art, omfattning, sammanhang och ändamål, sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter. Skyldigheten gäller en viss typ av behandling, inte viss individ, till exempel en digital tjänst eller applikation.¹⁰

Omvärldsbevakning

Stimulansmedlen har till stor del använts till olika kommunikationslösningar; inköp av läsplattor och smarta telefoner i syfte att främja kommunikationen mellan såväl brukare och anhöriga som personalen. Ett annat syfte är fysisk och kognitiv träning. Förutom telefoner och läsplattor har stor andel investerats i utrustning och system för digital kommunikation. 81 kommuner har valt att investera i digital natttillsyn. För ytterligare information om vad medlen använts till, se bilaga 1.¹¹

Digital tillsyn

I maj 2021 hade 76 procent av landets kommuner infört digital tillsyn för äldre som bor i ordinärt boende och 47 procent för personer med funktionsnedsättning. Över 3 000 personer har utrustats med sådana kameror vilket är en ökning med 43 procent från 2020. Snittet ligger på 11 installerade kameror per kommun. Av samtliga kameror som installerats används 199 av dem för tillsyn under dagtid hos 33 kommuner. Av Södertörnskommunerna har Botkyrka, Tyresö, Huddinge, Haninge infört insatsen (december 2021).

¹⁰ SKR, Sveriges kommuner och regioner Vägledning digital tillsyn

¹¹ Socialstyrelsen, *E-hälsa och välfärdsteknik*. Artikelnr: 2021-5-7384

Borås är ytterligare en kommun som infört digital tillsyn. År 2020 blev Borås stad utsedd av SKR till en av tio kommuner i Sverige som ska fungera som modell för äldreomsorgens digitalisering. Borås skriver på sin hemsida att införandet inleddes i en mindre skala och under 2015 införskaffades först fem trygghetskameror på prov. Testet föll väl ut och uppskattades av såväl medarbetare och brukare. Alla brukare med beslut om tillsyn nattetid får erbjudande om att få en trygghetskamera installerad och nu finns det 90 stycken installerade (februari 2021). Sedan 2018 har Borås en teknikgrupp som är specialiserad på att implementera välfärdsteknik. De ansvarar för all installation, service och avinstallation. Larm- och nattorganisationen ansvarar för tillsynsbesöken. De digitala tillsynsbesöken på natten görs av en extern larmoperatör. Om larmoperatören bedömer att ett fysiskt tillsynsbesök behöver göras är det larm- och nattorganisationen som gör det besöket.

Vid införandet av trygghetskameror informerades alla berörda medarbetare. Information förmedlades även via olika mötesplatserna för seniorer i Borås Stad där det också finns möjlighet att få se och ta del vilka hjälpmedel och tekniska lösningar som finns för att underlätta vardagen i hemmet.

Borås skriver på sin hemsida att många vittnar om en ostörd nattsömn då de inte väcks av personal som kommer in och tittar till dem. Det har också för många gett en ökad känsla av trygghet. Vidare att personalen kan använda sin tid på ett mer effektivt sätt och till de insatser där de verkligen behövs.¹²

Även Järfälla kommun presenterar positivt resultat av digital tillsyn som insats

- *"Det är bra att jag slipper bli väckt av nattpersonalen. Förut kom de in och tände lampan. Ibland vinkar jag till kameran."* (Brukare)
- *"När min mamma fick nattfrid, då fick jag frid."* (Anhörig)
- *"Lisa är mycket piggare på morgonen sedan hon har fått digital nattillsyn."* (Hemtjänsten)¹³

¹² Borås stad, www.boras.se 2021-12-10

¹³ Järfälla kommun, www.jarfalla.se 2021-11-16

Digitaliseringsplan: införande av digital tillsyn

Socialstyrelsen rapporterar att 70 procent av landets kommuner har upprättat styrdokument för att kunna bedriva verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering. Som ett första steg har myndigheten redan påbörjat arbetet kring införandet av digitalt matinköp inom hemtjänsten. Nu tar myndigheten ytterligare ett kliv genom att erbjuda digital tillsyn.

Effektiv resurshantering

I december 2021 var totalt 81 brukare i Nynäshamns kommun beviljade tillsynsbesök som renodlad tillsyn, det vill säga att inget annat stöd ges i samband med besöket. Insatsen digital tillsyn är en frivillig insats, effektiviteten av insatsen är därför svår att bedöma på förhand eftersom vi i dagsläget inte vet hur många som är intresserade av insatsen. Vad som dock går att bedöma är den effektiva resurshandlingen för de brukare som väljer att tacka ja till insatsen eftersom tidsbesparingen är uppenbar när transport till och från brukaren blir obefintlig. Här kan även tiden för själva insatsen tas i beaktande då tillsynsbesök idag oftast beviljas utifrån en schablontid om 15 minuter per besök, något som uppskattningsvis kommer att minska när besöket utförs digitalt.

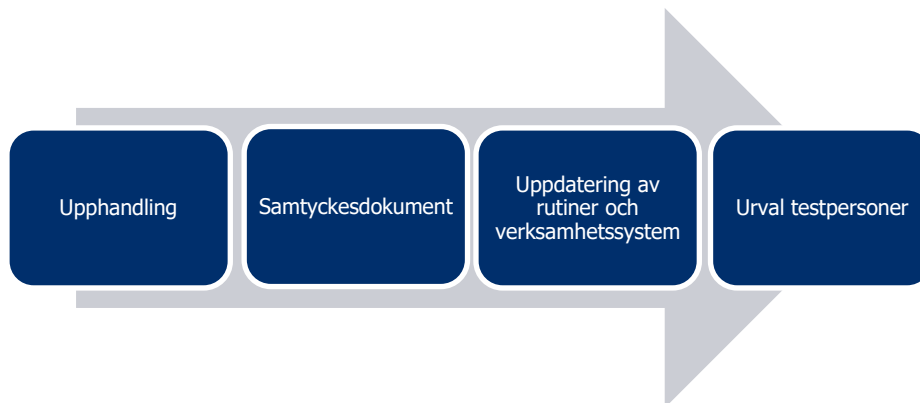
Insattstyp	Antal brukare med beviljat och verkställt beslut	Total beviljad tid per månad
Dagtillsyn	62	597 timmar
Natttillsyn	19	5 timmar
Totalt	81	602 timmar

Metod och genomförande

Ett pilotprojekt kommer att genomföras i syfte att undersöka insatsens nyttoeffekter och att i praktiken testa insatsen med ett få antal testpersoner. Avgränsningen är äldre personer i ordinärt boende som är beviljad tillsyn under dagtid och/eller nattetid genom hemtjänst enligt 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen. Pilotprojektet startades i november 2021 med omvärldsbevakning, upphandlingsförfrågan och planering av genomförande. Vi har valt att använda oss av Borås stads erfarenheter av införandet av insatsen. Vi har även tagit del av samlat material från SKR såsom vägledande dokument och checklista inför införandet av digital tillsyn.

Steg 1: Förberedelser

Förberedelserna förväntas pågå under perioden november 2021 – februari 2022.

Upphandling

Förfrågan om direktupphandling skickades till Upphandling Södertörn november 2021. Arbetet kommer att pågå under första kvartalet 2022.

Samtycke

Samtyckesdokument tas fram i syfte att säkerställa att alla testpersoner som valts ut till projektet förstår och samtycker till projektet och dess medverkan.

Uppdatering av rutiner

Myndighetens och utförarnas rutiner kommer att ses över och uppdateras för att säkerställa en god och säker omsorg till brukarna. En tydlig och välarbetad arbetsprocess om hur digital tillsyn fungerar kommer att upprättas av myndigheten. Ledningssystemets riktlinjer och instruktioner som understödjer arbetsprocessen kommer att tydliggöras och en systematik för hur de uppdateras. I detta steg ingår även uppdatering av verksamhetssystemet så att insatsen blir valbar för biståndshandläggarna och ansluta eventuell avgift.¹⁴

Urval testpersoner

En enkätundersökning tillsammans med information om pilotprojektet kommer att skickas ut till samtliga brukare som är beviljade hemtjänst i form av tillsyn dag- och/eller nattetid. Syftet med

¹⁴ Förslag om avgiftsfri period under pilotprojektet – beslut fattas senare

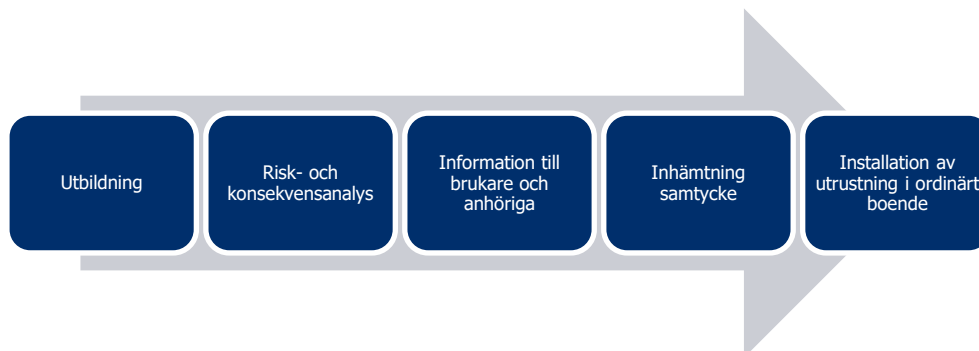
enkätundersökningen är att få kännedom om frivilliga brukare som önskar medverka i projektet. Enkätundersökningen kommer att ge en indikation på hur stor andel som skulle kunna vara intresserade av insatsen permanent. Förhoppningen är även att enkätundersökningen ska ge en uppfattning om den digitala mognaden hos brukarna.

Enkätundersökningen skickas per post inkl. svarskuvert med betalt porto. Utskick planeras i början av kvartal 1. Antal testpersoner beräknas till totalt 8 stycken; 4 stycken som är beviljade dagtillsyn och 4 stycken som är beviljade natttillsyn. Myndigheten väljer ut vilka testpersoner som ska få möjlighet att delta i projektet. När urvalet är gjort meddelas brukarna per telefon av projektansvarig och skickar även ett bekräftelsebrev per post som även anhöriga eller andra närstående kan ta del av. I brevet kommer det att finnas kontaktuppgifter till projektansvarig för besvarande av frågor etc.

Steg 2: Införande

Förväntas pågå under perioden mars – april 2022.

När förberedelserna är klara är det dags för verkställandet av insatsen. Innan insatsen kan börja användas behövs olika delar genomföras.

Utbildning

När upphandlingen är klar kommer berörda utförare och medarbetare att få nödvändig information och utbildning om projektet och insatsen.

Risk- och konsekvensanalys

En risk- och konsekvensanalys kommer att genomföras i syfte att bedöma sannolikheten för och konsekvenserna av risker som kan uppstå med projektet. Resultatet av analysen används därefter för att prioritera riskerna.

Information till brukare och anhöriga

Information förmedlas till samtliga testpersoner; att de kommit med i pilotprojektet, under vilken period piloten förväntas pågå, att deltagandet i projektet är frivilligt och kan avslutas när som helst, vart de kan vända sig vid frågor, hur kameran fungerar m.m.

Inhämtning samtycke

Testpersonerna fyller i den samtyckesblankett som är särskilt framtagen för projektet. Blanketten förvaras i brukarens akt hos myndigheten.

Installation av kameror med tillhörande teknik

En tekniker installerar kamera med tillhörande teknik i brukarnas hem och säkerställer att tekniken fungerar innan avfärd.

Skarpt läge

Det faktiska användandet i skarpt läge planeras pågå under perioden maj – augusti 2022.

Steg 3: Utvärdering och analys

När skarpt läge är avslutat planeras utvärdering och analys av resultat. Utvärdering kommer ske i form av individuella samtal med varje brukare som ställt upp som testperson och eventuellt deras anhöriga. Utvärdering kommer även inhämtas från hemtjänsten, nattpatrullen, biståndshandläggarna samt övriga medarbetare som varit involverade i projektet. En rapport kommer att upprättas och presenteras för nämnd samt samtliga som varit involverade i projektet.

Avgifter och ersättning

Digital tillsyn medför ingen extra avgift för brukarna. Debitering sker enligt gällande taxa. Förslag finns om avgiftsfri period under pilotprojektet, beslut fattas senare. Ersättning till utförarna är fortfarande under arbete och kommer att presenteras vid ett senare tillfälle. Initialt torde ersättningen inte skilja sig inte åt jämfört med någon annan insats varför utförarna sannolikt kommer att ersättas enligt gällande avtal.

Analys och slutsats

Den demografiska utvecklingen innebär stora utmaningar för kommunerna. Efterfrågan på både hälso- och sjukvård och äldreomsorg förväntas öka. Utmaningarna kommer omfatta både att bemanna och finansiera äldreomsorgen. För att kunna möta framtidens utmaningar behöver vi tänja på våra arbetssätt; verksamhetsutveckla stödet till våra invånare genom digitalisering. Tekniska lösningar såsom välfärdsteknik och utrustning för digitala arbetssätt är en nödvändighet för att lyckas i det framtida arbetet.

Nära 80 procent av landets kommuner har redan infört digital tillsyn för äldre som bor i ordinärt boende. Nyttoeffekterna är många; möjliggör en bättre omsorg, god säkerhet och trygghet, ökat självbestämmande, stör och oroar inte i onödan, grannar och anhöriga slipper bli störda, bättre arbetsmiljö för personalen, mindre negativ miljöpåverkan, effektivt arbetssätt och lägre totalkostnader. Även fler kan erbjudas stöd utan att utöka personalresurserna. Under 2020 använde kommunerna till stor del stimulansmedel för kommunikationslösningar, till exempel inköp av utrustning för digital tillsyn.

Myndigheten för äldre och funktionshinder har bland annat i uppdrag att ständigt förbättra det stöd som ges till Nynäshamns medborgare genom omvärldsbevakning och att följa den ständigt pågående utvecklingen. Fokus behöver läggas på förändringsledning och se över vilka rutiner och arbetssätt som kan bytas ut mot nya med stöd av digital teknik. Myndigheten har en god omvärldsbevakning och en tydlig struktur och planering inför pilotprojektet. Finansiering av pilotprojektet utgörs av stimulansmedel.

Förslag till beslut

Att Socialnämnden beslutar att ge Socialförvaltningen i uppdrag att genomföra pilotprojektet *Införande av digital tillsyn inom äldreomsorgen*, för brukare i ordinärt boende. Beslutet innebär även att, i samband med införandeprojektet, uppdatera och förtydliga riktlinjer för handläggningen så att insatserna digital tillsyn och fysisk tillsynshjälp delas upp i två olika insatstyper. Vidare innebär beslutet uppdatering av nämndens delegationsordning.

Referenser

1. Socialstyrelsen, *E-hälsa och välfärdsteknik*. Artikelnr: 2021-5-7384
2. SKR, Sveriges kommuner och regioner *Vägledning digital tillsyn*
3. SKR, www.skr.se 2021-11-16
4. SKR, Checklista: att tänka på vid införande av digital tillsyn (2021)
5. Borås stad, www.boras.se 2021-12-10
6. Järfälla kommun, www.jarfalla.se 2021-11-16

Bilaga 1. Användning av stimulansmedel 2020

	Antal kommuner	Andel kommuner i %
Läsplattor, smarta telefoner – för kommunikation, påminnelser, träning m.m. för enskilda	110	43
Digital nattillsyn	81	31
Utrustning eller system för kommunikation mellan enskilda individer och närstående via videosamtal	75	29
Utrustning eller system för mobil journalföring	69	27
Kompetens- och utbildningsinsatser inom välfärdsteknik. Beskriv kompetens och utbildningsinsatserna:	59	23
Utrustning eller system för kommunikation mellan personal och enskilda individer via videosamtal	57	22
Internetuppkoppling (wifi eller kabel) i särskilda boendeformer (tillgänglighet för de boende)	49	19
Digitala lås till hemtjänstmottagarens bostäder/digitala nyckel-gömmor	48	19
Digitala planeringsverktyg, t.ex. schemaplaneringssystem för hemtjänstpersonal etc.	48	19
Digitala sällskapsdjur, t.ex. i form av robotkatter	47	18
Digitala trygghetslarm	42	16
Läkemedelsdispenser (medicinrobot, medicinautomat)	37	14
Digital fyllsyn under dagen	31	12
GPS-larm	26	10
Utrustning eller system för säker identitet och behörighetsidentifikation	25	10
Appar, t.ex. för minnesövning, eller i annat syfte	24	9
Passiva larm eller sensorer	22	9
Inkontinens-sensorer	7	3
Annat	107	41